

Del PSUC a ICV, el debat dels Països Catalans

El mes de juliol de 1936, fa vuitanta anys, es va crear a Barcelona el Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC), pocs dies després de l'aixecament feixista

contra la República. L'any 1987, el PSUC i més forces polítiques, com l'Entesa dels Nacionalistes d'Esquerra (ENE), constituïren Iniciativa per Catalunya (IC); anys més tard es transformava en Iniciativa per Catalunya Verds (ICV) en paral·lel al seu procés d'integració dins el Partit Verd Europeu, on és l'únic membre reconegut d'una nació sense Estat, al costat del Partit Verd Escocès. Avui ICV forma part de la confluència d'esquerres En Comú Podem que encara està prenent forma a Catalunya, i que neix a partir de la reeixida experiència de Barcelona En Comú, a les eleccions municipals de 2015. En Comú Podem ha guanyat de manera clara les dues darreres eleccions generals a Catalunya, obtenint dotze diputats i diputades i quatre senadors i senadores, un nivell de representació mai assolit abans per l'esquerra alternativa catalana. Un fet curiós i significatiu: un dels senadors d'ECP, militant d'ICV, és l'advocat Joan Comorera, nebot nét de qui fou fundador del PSUC l'any 1936, Joan Comorera, conseller de la Generalitat, expulsat del partit i que va morir al penal de Burgos empresonat pel general Franco. Comorera era una personalitat prou complexa, però, entre més coses, va representar l'ànima més nacional del PSUC; la seva memòria va ser recuperada per la ICV de Joan Saura, anys més tard dels brillants estudis públics pel professor Miquel Caminal.

Les Jornades sobre els Països Catalans de 1976

La qüestió dels Països Catalans ha estat sempre un tema de debat present dins els partits dels territoris de parla catalana: també dins el PSUC i ICV. L'any 1976 a la

JAUME BOSCH

Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona se celebraren les Jornades sobre els Països Catalans. Feia catorze anys de la publicació de *Nosaltres, els valencians* de Joan Fuster i en feia tan sols un de la mort del general Franco. Els versos que Miquel Martí Pol escriuria anys més tard podien tenir més sentit que mai: efectivament, tot estava per fer i tot era possible; si més no, ho semblava. I en aquest ambient, intel·lectuals destacats i representants de gairebé totes les forces polítiques que aleshores es començaven a moure amb una certa llibertat, es reuniren per exposar els seus punts de vista sobre els Països Catalans. Deixant de banda els absents (que es negaven ni tan sols a debatre la qüestió i que llavors eren una minoria però que han acabat essent els que han establert el marc polític i jurídic en què encara ens movem), es podien detectar dues posicions: la dels que defensaven que els Països Catalans eren una nació ja llavors, i la dels que creien que existien uns elements comuns indiscutibles (història, llengua, cultura, interessos econòmics coincidents) però que eren societats diferenciades; bona part dels segons no negaven la possibilitat d'una confluència futura. El PSUC figurava en aquest grup.

Josep Fontana va presentar una ponència molt interessant titulada "Reflexions sobre la unitat històrica dels Països

Catalans". I Rafael Ribó, dins la seva aportació ("Conceptes polítics i realitat nacional"), afirmava que "és abusiu d'afirmar que avui els Països Catalans són una nació", però afegia: "Als Països Catalans hi ha un conjunt de factors històrics, culturals i lingüístics, que marquen una especificitat nacional i que en defineixen una base sobre la qual és susceptible avui, i possiblement en el futur, de bastir un moviment polític de reivindicació col·lectiva". Aquests posicionaments, al costat dels més contundents defensats pel Partit Socialista d'Alliberament Nacional (PSAN), semblaven moderats i potser alguns els podien qualificar de claudicants. Però han passat quaranta anys des que es van celebrar les Jornades i les coses no varen anar com de manera entusiasta creien determinats partits: els posicionaments del PSUC de 1976 s'han mostrat vàlids a l'hora d'abordar la realitat que ens ha tocat viure des de llavors. Es van crear comunitats autònomes diferenciades que varen començar a estructurar dinàmiques i sistemes de partits diferents; els socialistes es van anar desenganxant de les posicions que defensaven el 1976 i que no eren gaire diferents de les del PSUC; es varen cometre errors: des del País Valencià l'oportunitat perduda del Govern socialista; a Catalunya, l'aparició de visions que confonien la realitat del Principat amb la de la resta de territoris..

El Triangle de Mar Blava

Cal reconèixer que el PSUC, i des del 1987 Iniciativa, varen mantenir aquella visió del 1976, i varen treballar, moltes vegades des de la discreció, per donar forma al moviment polític de què havia parlat Rafael Ribó. Ell mateix va impulsar els contactes amb forces d'esquerres del País Valencià i les Illes, que després es varen concretar en el projecte de Triangle de Mar Blava, que aplega sectors de les esquerres del País Valencià, de les Illes,

d'Andorra, de la Catalunya Nord, de l'Alguer i de la Franja.

Les forces polítiques catalanes han anat dissenyant diverses estratègies sobre la qüestió que avui podem analitzar: pel PP i Ciutadans hi ha la simple negació de tota realitat comuna, fins i tot de la llengua, i tenen una actitud bel·ligerant contra tot el que soni a apropament; la brutalitat dels Governos del PP al País Valencià i les Illes ho explica prou bé. El PSC ha anat rebaixant els seus posicionaments (el 1976 els socialistes parlaven de concretar "institucions polítiques comunes en el moment que així resulti de l'exercici del dret a l'autodeterminació") ha passat a una simple cooperació entre federacions del PSOE que també poden col·laborar de la mateixa manera amb les d'altres comunitats autònomes (en aquest cas, la unitat de la llengua és un simple factor afegit). ERC i la CUP han heretat les posicions que afirmen que els Països Catalans ja són avui una nació i que, en conseqüència, cal una única organització política que abasti tot el territori; però s'estavellen una vegada i una altra contra la realitat: avui són marginals a tots els territoris dels Països Catalans, malgrat la tàctica infantil de contractar autocars que portin gent del Principat a reunir-se a Castelló, a València

o a Perpinyà, sense tenir-hi pràcticament interlocutors significatius.

CDC i ICV varen impulsar una política més realista: acceptar les realitats diferencials i treballar per aprofundir els trets comuns, des de la igualtat i el respecte a cada situació. CDC ha anat, però, perdent les aliances que havia teixit al País Valencià (Bloc) i a les Illes (PSM i fins i tot Unió Mallorquina), i que s'havien concretat en coalicions a les eleccions europees, a mesura que el Bloc i el PSM han consolidat projectes decantats clarament cap a l'esquerra. ICV, en canvi, va esperar (i no pas passivament) que la crisi d'Izquierda Unida donés lloc a l'aparició de nous subjectes polítics (Iniciativa pel Poble Valencià i Iniciativa Verds de les Illes) que han acabat desembocant en Compromís (amb el Bloc) i en MES (amb el PSM).

Avui no és agosarat afirmar que ICV és el partit del Principat amb més bones relacions amb forces polítiques del País Valencià i les Illes, avui refermades a través de les confluències d'En Comú Podem, A la Valenciana i Units Podem MES (tot i que van més enllà dels futurs esdeveniments que es puguin produir en aquests encara joves i tendres moviments). I hi afegeix relacions privilegiades amb els sectors catalanistes d'esquerres de la

Catalunya Nord (propers a Europa Ecologia- Els Verds), els Verds d'Andorra i l'esquerra de l'Alguer (i de Sardenya).

Els canvis polítics que s'han produït al País Valencià i a les Illes ens donen l'oportunitat de treballar per enfortir els lligams entre els nostres territoris no tan sols en l'àmbit de la història, la cultura i la llengua sinó en el de l'economia, la sostenibilitat o les vies de comunicació. Cal que ho facin els Governos, però també el món local i la societat civil. I per això cal aprofitar el moment per relançar projectes comuns que han estat resistint aquests anys difícils l'hostilitat o el menyspreu de moltes institucions. Però seria saludable que des del Principat s'oblidessin determinats enfocaments que serveixen per aixecar aplaudiments en mítings a Catalunya però poden ser contraproductius en altres territoris. El PSUC i ICV no ho han fet tot bé, però han sabut abordar la qüestió dels Països Catalans des del realisme, sense oblidar un possible objectiu final que a mi m'agradaria que es pogués convertir en realitat algun dia. Però el ritme i el resultat final el marcarà la voluntat dels pobles de cada territori.

Jaume Bosch
Ex-diputat d'ICV al Parlament de Catalunya